

DANSK MILJØTEKNOLOGIS INPUT TIL FINANSLOV 2025

- Sæt penge af til en ny ren-luft pakke, så arbejdet med at reducere luftforureningen ikke går i stå.
- Miljøteknologisk Udviklings- og Demonstrationsprogram (MUDP) skal på niveau med sammenlignelige programmer
- Forbedrede rammer til forskning og udvikling indenfor det miljøteknologiske område

1. DANMARK HAR BRUG FOR EN NY "REN LUFT PAKKE"

Den første ren luft pakke "Ren luft til danskerne" så dagens lys i 2014. I 2018 blev der endnu en gang tilføjet midler til området med udspillet "Sammen om en grønnere fremtid", men siden har det været småt med konkrete tiltag på luftområdet.

Problemerne er desværre ikke løst, og nye problematikker kommer til. Samtidig udvikler de teknologiske løsninger sig hele tiden. Dansk Miljøteknologi anbefaler derfor, at der på finansloven for 2025 afsættes midler til at lancere nye initiativer i form af en ren-luft pakke 3. Den kunne blandt andet indeholde:

- Tilskud til brændeovnsfiltre i nul-emissionszoner

Det blev for nyligt muligt for kommunerne at oprette nul-emissionszoner. Det er et fremskridt ift. at reducere luftforureningen i byerne. Partikelforureningen i byerne stammer dog ikke kun fra trafikken, men i høj grad også fra brændeovne som i fyringssæsonen som står for ca. 40 % af den samlede partikelforurening¹. Kommunerne skal derfor have mulighed for også at forbyde brændeovne i nul-emissionszonerne, medmindre der er monteret et effektivt filter til at fjerne partiklerne. Først på det tidspunkt kan nul-emissionszonen leve op til sit navn.

Et moderne filter kan reducere antallet af partikler med 95% (fine og ultrafine partikler) og den totale partikelmasse med 70-75%. Da et filter koster ca. 12.000 kr. vil det være oplagt at oprette en statslig tilskudsordning for borgere, der bliver ramt af et evt. forbud, så man kan beholde sin brændeovn uden at forurene. Hittidige støtteordninger har fokuseret på skrotning af eksisterende brændeovne, men effekten af den ordning er omdiskuteret, da det ikke kan påvises, at de ildsteder der skrottes, faktisk var i brug på skrotningstidspunktet.

- Udvidelse og opdatering af miljøzonerne

De nuværende fem danske miljøzoner er forældede og har kun en ringe effekt på den samlede luftforurening, da der ikke er krav om partikelfilter til biler, der overholder euronorm 5 eller nyere. Euronorm 5 er 14 år gammel og er for længst erstattet af euronorm 6 og 7. Dermed har teknologien overhalet de standarder, der i sin tid blev lagt til grund for miljøzonerne, og det eneste meningsfulde er

¹ <https://braendefyringsportalen.dk/kommuner/faq-om-bekendtgoerelse-om-kommunale-forskrifter-for-aeldre-fyringsanlaeg>

en opdatering, der ajourfører dem med euronorm 6, som bør gælde for alle køretøjer. Der er samtidig for mange undtagelser i miljøzonerreglerne. F.eks. omfatter reglerne ikke knallerter og scootere, selvom de udleder store mængder partikler pga. deres ringe forbrænding.

Miljøzoner skal ikke bare være forbeholdt de største byer – der skal være ren luft til alle. Hvis man muliggjorde miljøzoner i byer med en befolkning på over 25.000 ville 22 byer, inkl. f.eks. Esbjerg, Randers, Kolding og Roskilde, have mulighed for også at gøre en indsats for renere luft i byen. Derfor bør regeringen hæve ambitionsniveauet ved at gøre det muligt for flere kommuner at etablere miljøzoner.

Til at kompensere for den fortsatte fossile udledning i miljø- og nul-emissionszonerne bør der afsættes midler til alternative rensningsmuligheder som f.eks. fotokatalytisk fjernelse af NO_x fra fortove og vejbelægninger ved imprægnering. Dette er et effektivt middel til at skabe renere luft i byerne.

- **Reetablering af svovl- og NO_x-overvågning i Østersøen og Nordsøen.**

Farvandene omkring Danmark er såkaldte lav-emissionszoner (ECA-områder), hvad angår svovl- og NO_x-udledninger, men for rederier er der rigtig mange penge at spare ved at snyde med reglerne, og håndhævelse til søs har traditionelt været en udfordring. Det er alvorligt, for svovl og NO_x er sundhedsskadeligt for mennesker og uønsket i miljøet. Derfor skal overvågningsprogrammet af skibes svovl- og NO_x udledninger genindføres og gøres permanent. Udgiften til overvågningen var tidligere finansieret med 3 mio. kr. årligt.

- **Indsats for at måle og reducere luftforurening i og omkring lufthavnene**

En ny rapport fra det nationale partnerskab for ren luft viser, at Københavns Lufthavn er den største kilde til luftforurening med ultrafine partikler i beboelsesområder tæt ved lufthavnen. Lufthavnen giver anledning til en fordobling af forureningen med ultrafine partikler set som et gennemsnit over et år. Det er særligt bekymrende for de naboer, der bor tæt på lufthavnen – ikke mindst i lyset af planerne om at udvide lufthavnen. En gruppe borgere har nu stiftet en borgergruppe mod lufthavnsforurening og har selv taget initiativ til at få opsat partikelmålere². Det bør give anledning til at myndighederne øger monitoreringen af lufthavnens bidrag til luftforurening og iværksætter initiativer til at begrænse forureningen med partikler.

- **Flere målinger af lokal forurening for at følge udviklingen i luftforureningen**

De senere års initiativer til at reducere luftforureningen gennem miljøzoner, skrotningsordning for brændeovne og de nye nulemissionszoner giver anledning til et stort behov for at følge med i effekten af de politiske initiativer. Virkemidlerne har lokale effekter i byerne, men der bliver ikke udført lokale målinger for at se, om effekten faktisk er der. Viden om lokal luftforurening kan hjælpe borgene og politikere til at se, om indsatserne faktisk virker, og samtidig kan lokalpolitikere og landspolitikerne følge udviklingen og effekten. Målingerne vil give vigtig viden om fremtidige initiativer så virkemidlerne kan planlægges og implementeres mest effektivt. Målingerne vil give vigtig viden om fremtidige initiativer så virkemidlerne kan planlægges om implementeres mest effektivt. De nuværende få målestationer i de store byer er gode til at lave emissionsopgørelser og modellering af den samlede luftforurening i Danmark, men kan kun i ringe grad anvendes til at sige noget om den lokale forurening.

2. MILJØTEKNOLOGISK UDVIKLINGS- OG DEMONSTRATIONSPROGRAM (MUDP) SKAL PÅ NIVEAU MED SAMMENLIGNELIGE PROGRAMMER

Hvert år uddeler det Miljøteknologiske Udviklings- og Demonstrationsprogram (MUDP) midler til udvikling, test og demonstration af miljøteknologiske løsninger inden for bl.a. vand, klimatilpasning, renere luft, bedre udnyttelse af ressourcer m.v.

² <https://www.dr.dk/nyheder/indland/naboer-til-lufthavn-maaler-nu-selv-luftforurening>

Mange gode projekter har opnået støtte gennem tiden, og evalueringer har vist, at det er en god forretning for samfundet. Hver offentlig tilskudskrone kommer næsten tre gange igen i form af øget omsætning i de pågældende virksomheder.

Til trods for programmets vigtige formål og beviselige succes, er grundbevillingen i puljen relativt lille. Den faste bevilling på Finansloven er kun 27 mio. kr. Dertil kommer en ikke-garanteret bevilling fra forskningsreserven, der senest sikrede puljen i alt 135 mio. kr. til uddeling.

Til sammenligning er Grønt Udviklings- og Demonstrationsprogram (GUDP) sikret en grundbevilling på ca. 180 mio. kr. årligt til grønne løsninger indenfor fødevarerhvervet, og det Energiteknologiske Udviklings- og Demonstrationsprogram (EUDP) modtager en grundbevilling på ca. 214 mio. kr. årligt til energiteknologiske løsninger. Både GUDP og EUDP modtager lige som MUDP derudover også midler via Forskningsreserven, men med en helt anden vægtning i forhold til deres faste bevilling.

Da langt størstedelen af MUDP-puljen tildeles via forskningsreserven, er det aldrig givet, hvor mange midler virksomheder kan søge fra år til år. Det gør MUDP-puljen sværere at anvende, for innovative virksomheder har brug for at kunne planlægge deres investeringer. Det tager tid at identificere muligheder, udvikle løsninger og skrive en god ansøgning. Dette harmonerer ikke med, at ca. 80 % af midlerne til MUDP tildeles via forskningsreserven i slutningen af året.

Økonomisk ramme: En opjustering af grundbevillingen til MUDP, så programmet kommer på højde med bevillingen til GUDP og EUDP, skal ske i faser, så sekretariatet og kvaliteten af ansøgninger kan følge med. Det kunne udføres i følgende trin:

2025	2026	2027	2028
150 mio. kr.	200 mio. kr.	250 mio. kr.	270 mio. kr.

3. FORBEDREDE RAMMER TIL FORSKNING OG UDVIKLING INDENFOR DET MILJØTEKNOLOGISKE OMRÅDE

Det er en bunden opgave at komme i mål med den grønne omstilling, og indsatsen hviler ikke mindst tungt på tekniske og naturvidenskabelige kompetencer. Danske miljøteknologier og rådgivningskompetencer er efterspurgt i hele verden. Eksporten stiger, men mangel på arbejdskraft og investering i forskning og udvikling kan spænde ben for udviklingen.

- Fjern sektordimensionering på tekniske og naturvidenskabelige uddannelser

Danske virksomheder oplever en markant mangel på ingeniører, it-specialister og en række eksperter inden for teknologi og naturvidenskab. Senest i maj 2024 blev det af Akademiet for de Tekniske Videnskaber (ATV) påvist, at ingeniører er den klart største mangelvare, når det kommer til rekruttering af nye medarbejdere. 75 ud af 100 teknologiske virksomheder svarer, at udfordringer relateret til rekruttering af de rette kompetencer er den største barriere for deres konkurrenceevne. Ingeniørforeningen IDA vurderer, at der i 2030 vil mangle 13.000 med en lang uddannelse inden for it, ingeniør- og teknisk videnskab i Danmark.

Ifølge Ingeniørforeningen IDA vil den sektordimensionering, der blev vedtaget med reformen af universitetsuddannelserne i juni 2023, medføre 800 færre STEM-uddannede om året. Den begrænsning af tilstrømningen til de naturvidenskabelige universitetsuddannelser vil på både kort og lang sigt få alvorlige konsekvenser for det danske bidrag til den miljøteknologiske udvikling og kommende eksport af grønne teknologier og rådgivning.

Sektordimensionering for de tekniske og naturvidenskabelige uddannelser bør derfor rulles tilbage.

- **Stop modregning af EU's forskningsmidler**

Danmark har gennem tiden haft en række styrkepositioner, som vi har brugt til at markere os internationalt. Områder hvor danske virksomheder har været blandt de bedste på deres felt. Tre oplagte eksempler er f.eks. det danske vindmølleeventyr, lægemiddelindustrien og den danske vandbranche.

Fælles for ikke mindst de tre ovenstående eksempler er, at de er bygget på et fundament af solid forskning. Derfor skal vi satses mere på forskning - ikke mindre.

Desværre betyder den nuværende metode til beregning af 1 pct-målsætningen for forskningsinvesteringer, at øgede forskningsmidler fra EU ikke fører til flere penge til dansk forskning. Det medfører blot en reduktion i statens forskningsinvesteringer.

Dette svækker incitamentet for danske forskningsinstitutioner og erhvervsorganisationer til at deltage i europæiske forskningsprogrammer samt erhvervsorganisationernes incitament til at vejlede deres virksomheder til at deltage, fordi et øget hjemtag kan reducere nationale puljer og programmer.

Derfor opfordrer Dansk Miljøteknologi til at stoppe modregningen af EU's midler til forskning i det danske forskningsbudget.